Theatr Iolo

Galw pob

DRAMODYDD IFANC

Croeso

Mae straeon ym mhobman.

Straeon y byddwch chi’n eu darllen mewn llyfr neu’n eu gweld ar y teledu.

Straeon ar y newyddion neu sy’n digwydd i bobl rydych chi’n eu hadnabod.

Neu straeon y byddwch chi’n eu creu yn yr ystafell ddosbarth neu pan fyddwch chi allan yn chwarae.

Byddwn ni’n cyflwyno 3 phwnc i chi feddwl amdanyn nhw wrth ysgrifennu straeon i’r llwyfan.

Pwnc Un

Adrodd Straeon

Theatr Iolo

1. Stori mewn llyfr

Theatr Iolo

Wrth ysgrifennu llyfr, bydd yr awdur yn disgrifio popeth sy'n digwydd

Dyma enghraifft ichi:

Roedd Amir wedi cyffroi cymaint cyn ei ben-blwydd, fe ddeffrodd am bump o'r gloch y bore. Edrychodd drwy'r ffenest i weld sut dywydd oedd hi, a chan ei bod hi'n fis Mehefin, roedd rhimyn o haul eisoes i'w weld trwy'r cymylau.

Gwenodd Amir. Ac yna ebychodd. Oherwydd ar y lawnt ffrynt roedd paun aur anferth yn cerdded yn falch ar hyd y glaswellt.

Edrychodd y paun ar Amir a wincio cyn gweiddi,

"Amir!"

Ebychodd Amir drachefn.

"Hei! Amir?" meddai'r paun, yn swnio braidd yn ddiamynedd erbyn hyn. "Ti *yw* Amir Harrison, yntê? O 36 Clos yr Eglwys?"

Nodiodd Amir. Ymddangosai na fedrai siarad bellach.

"Wel. Neidia ar fy nghefn. Ffwrdd â ni!"

2. Stori mewn papur newydd

Mewn papurau newydd, byddwn ni'n canolbwyntio ar y ffeithiau

Dyma enghraifft ichi:

Gwelodd Amir Harrison, y bachgen ysgol wyth oed, rywbeth anhygoel fore ddoe pan ddaeth wyneb yn wyneb â phaun aur anferth yn cynnig reid ar ei gefn.

Theatr Iolo

3. Stori mewn ffilm

Mewn ffilmiau, byddwn ni'n gweld pethau'n digwydd wrth i'r stori ddatblygu

Dyma enghraifft ichi:

Byddwn ni'n *gweld* y paun a'r ystafell ac Amir yn cael ei gyffroi.

Fe all y camera symud yn ôl ac ymlaen o'r ystafell wely i'r lawnt.

4. Stori ar y llwyfan

Mewn drama lwyfan byddwn ni'n darganfod y stori wrth i Amir a'r paun siarad â'i gilydd

Theatr Iolo

Dyma enghraifft ichi:

Mae Amir yn agor y llenni'n gyffrous. Mae'n edrych i lawr ac yn gweld paun aur anferth ar y lawnt oddi tano. Mae Amir yn ebychu. Mae'r paun yn wincio

PAUN: Amir!

Curiad adenydd

PAUN: Oi! Amir? Ti *yw* Amir Harrison, yntê?

AMIR : Y...y... y

PAUN: O 36 Clos yr Eglwys? Sy'n cael ei ben-blwydd heddiw?

Mae Amir yn nodio

PAUN: Beth sy'n bod? Y gath wedi dwyn dy dafod? O, digon teg. Does dim cathod yma, nag oes?Fi'i'n casáu'r pethau bach blewog!

AMIR : Pwy... pwy wyt ti?

PAUN: Wel, paun ydw i, yn amlwg. -Martin yw'r enw -Mae'n dda dy gyfarfod di.

Mae'n estyn crafanc at ffenest yr ystafell wely.

AMIR : Martin?

PAUN: Ddim yr enw gorau. Roedd Mam yn hoff o ryw ganwr neu'i gilydd. Dwn i ddim. Wyt ti'n dod neu beidio?

AMIR : Beth wyt ti'n feddwl?

Mae Martin yn ochneidio'n ddramatig

PAUN: Wnest ti neu wnest ti ddim gwneud dymuniad i gael gweld y byd? Ar noson y trydydd o Fehefin? Neithiwr, a dweud y gwir.

AMIR: Do, ond...

PAUN: Dyna ddigon ar dy Do ond... Neidia ar fy nghefn. Ffwrdd â ni! Tyrd yn dy flaen. Allan o'r ffenest. Does gen i ddim trwy'r dydd.

Yn betrus, mae Amir yn dringo drwy'r ffenest. Mae Martin yn edrych arno'n ddiamynedd cyn hedfan at y ffenest, rhoi coler Amir yn ei big, a'i daflu ar ei gefn cyn hedfan i ffwrdd.

Ysgrifennu Drama

Yn y theatr byddwn ni fel arfer yn darganfod y stori wrth i bobl sgwrsio a gwneud pethau â'i gilydd.

Y **ddeialog** yw'r enw ar y sgwrs rhwng y cymeriadau ac mae'n rhywbeth pwysig iawn wrth ichi ysgrifennu i'r llwyfan.

Pam? Oherwydd mae'n ein helpu ni i deall pethau am y cymeriadau a'r byd, ac am y sefyllfa.

Pan fyddwn ni'n gwylio sioeau ar lwyfan, mae'n debyg weithiau i fod yn dditectif. Mae'r sgyrsiau rhwng cymeriadau yn cynnwys cliwiau y mae angen inni eu canfod.

O'r enghraifft o fersiwn lwyfan ar y dudalen flaenorol, rydyn ni'n canfod llawer mwy am Amir a'r paun yn yr olygfa hon nag ydyn ni yn y ffilm, a hyd yn oed yn y llyfr.

Theatr Iolo

Gan ddefnyddio’r stori lwyfan fel enghraifft, gadewch inni ysgrifennu’r holl bethau y gwyddon ni ar ddiwedd y sgwrs hon.

- Rydyn ni’n gwybod mai Martin yw enw’r paun.
- Rydyn ni’n gwybod ei fod yn ymateb i ddymuniad Amir.
- Rydyn ni’n gwybod bod Amir eisiau gweld y byd.
- Rydyn ni’n gwybod ei bod hi’n ben-blwydd ar Amir.

Faint o ffeithiau eraill y gallwch chi ddod o hyd iddyn nhw?

Pe byddech chi’n ysgrifennu rhan nesaf y stori, neu’r olygfa, fel mae’n cael ei galw mewn drama, sut olygfa fyddai hi?

Ceisiwch ysgrifennu deg llinell o ddeialog newydd i’r olygfa newydd. Efallai y gallech chi ysgrifennu am hyn:

- Rhan gyntaf antur Amir a Martin
- Rhieni Amir yn darganfod ei fod wedi diflannu

Awgrym: Os ewch chi i drafferthion: Gofynnwch i aelod o’r teulu neu i ffrind esgus bod yn un o rieni Amir sy’n darganfod ei fod wedi diflannu, gan actio’r olygfa yn fyrfyfyr a defnyddio hyn yn sail i’ch ysgrifennu.

Pwnc Dau

Lleoliad, Lleoliad, Lleoliad

Theatr Iolo

Lleoliad

Y llefydd lle bydd y stori'n digwydd yw'r lleoliadau. Gallai hyn fod ar y lleuad, ar draeth, neu hyd yn oed yn eich cegin.

Mewn ffilm, mae'n rhwydd dangos y lleoliad gan ein bod ni'n dangos lle bydd pethau'n digwydd. Ond ar lwyfan, mae'n rhaid inni ofyn i'r gynulleidfa ddefnyddio'u dychymyg.

Theatr Iolo

- **Beth os bydd Martin yn mynd ag Amir ar ei gefn i Efrog Newydd yn America?**
- **Sut y bydden ni'n gwybod hynny?**

Ar y teledu neu mewn ffilm, efallai y byddai'r camera'n dangos y tyrau tal, y tacsis melyn a baner Americanaidd. Fyddai dim angen i neb grybwyll Efrog Newydd o gwbl.

Ond os ydyn ni i ysgrifennu'r olygfa honno ar gyfer y llwyfan, yna byddai'n rhaid mynd ati mewn ffordd fymryn yn wahanol. Mae'n fwy anodd dangos lleoliad yn realistig heb gamera, er mwyn inni wir gredu bod Amir a Martin yno go iawn.

Beth allen ni ei wneud yn lle hynny?

- Gallai rhywun ddod â baner Americanaidd ac/neu degan o dacsi melyn ar y llwyfan.
- Gallai Martin ac Amir grybwyll Efrog Newydd yn eu sgwrs, fel bod y gynulleidfa yn gwybod ble maen nhw
- Gallai Martin neu'r paun ddweud "Efrog Newydd" wrth y gynulleidfa, y bydden ni'n credu mai dyna ble maen nhw.
- Byddai modd defnyddio effeithiau sain, fel tacsis yn canu cyrn a lleisiau Americanaidd yn gweiddi.

Allwch chi feddwl am ffyrdd eraill o ddangos ble mae'r olygfa'n digwydd?

Pwnc Tri

Delweddau, Symbolau a Seiniau

Theatr Iolo

Delweddau a Symbolau

Mae straeon ar y llwyfan yn cael eu hadrodd drwy'n llygaid yn ogystal â'n clustiau.
Fe allwn ni weld y cymeriadau'n gwneud pethau neu'n actio mewn ffordd arbennig, yn chwerthin, yn crio, yn gweiddi ac ati. Weithiau mae'r hyn y byddwn ni'n ei weld yr un mor bwysig â'r hyn y mae'r cymeriadau'n ei ddweud.

Yn aml byddwn ni'n defnyddio delweddau ar y llwyfan hefyd. Byddwn ni'n defnyddio gwrthrychau neu bethau sy'n ein helpu i feddwl am rywbeth arall. Er enghraifft, gallai defnyddio'r tegan o'r tacsi melyn wneud inni feddwl am Efrog Newydd. Byddwn ni'n cysylltu'r ddau beth wrth eu gweld gyda'i gilydd.

Dyma enghraifft arall: Efallai y bydd eich Nain wastad yn eistedd yn yr un gadair. Bob tro y byddwch chi'n mynd i'w gweld hi, mae hi'n eistedd yn yr un gadair. Mae'n siŵr y bydd y gadair honno wastad yn eich atgoffa o'ch Nain. Mae'r gadair yn dod yn symbol o'ch Nain.

Mae llawer o'r byd theatr yn defnyddio delweddau a symbolau i'n helpu ni i feddwl am rywbeth arall.

Am beth fyddwch chi'n meddwl wrth weld y ddelwedd hon?

- Babi?
- Amser gwely?
- Mam yn rhoi cwtsh i'w babi?
- Cadw pethau babi o'r neilltu yn yr atig?

Os bydd y llwyfan yn goleuo a'r peth cyntaf a welwch chi yw blanced babi a thedi, efallai y byddwch chi'n credu bod hon yn ddrama am fabi, neu bod babi yn rhan bwysig o'r hyn sydd ar fin digwydd.

Felly hyd yn oed heb weld babi, mae'r flanced a welwn ni ar y llwyfan yn rhoi gwybod inni beth sy'n bwysig yn y ddrama hon.

Beth am y ddelwedd hon?

- Am beth fyddech chi'n meddwl?
- Beth fyddech chi'n disgwyl ei weld yn dod ar y llwyfan?
- Beth fyddai pwnc y ddrama tybed?

Beth am y ddelwedd hon?

- Lle gallen ni fod ar hyn o bryd?
- Beth fyddech chi'n disgwyl ei glywed a'i weld?

Beth am y ddelwedd hon?

- Am beth fyddech chi'n meddwl?
- Ble a phryd y gallai'r ddrama fod yn digwydd?

Sain

Gall delweddau a symbolau achosi inni feddwl am amser neu le penodol, a hynny cyn gweld unrhyw berson.

Fe allwch chi hefyd ddefnyddio sain i helpu cynulleidfa i ddeall y stori a defnyddio'u dychymyg.

Gadewch inni ddychmygu sŵn y gwynt yn chwythu'n uchel ar noson o aeaf.

- **Pa lun fyddai'n cyd-fynd yn dda â hynny?**
- **Beth os byddwn ni'n rhoi'r sain gyda'r ddesg ysgol? Neu flanced y babi?**

Weithiau mae'n hwyl rhoi dau beth gyda'i gilydd na fydden ni'n meddwl amdanyn nhw fel arfer.

Pan fydd rhywbeth yn anarferol neu'n wahanol, mae'n ein synnu ac mae'n gallu tanio'n dychymyg.

Ceisiwch roi gwahanol luniau a seiniau ynghyd

Dyma restr ichi ei defnyddio:

LLUNIAU	SEINIAU
Cannwyll yn llosgi	Fan hufen iâ
Crysau gwyn ar y lein ddillad	Coed yn cael eu torri
Menyw mewn gwisg wen hir a fêl	Glaw yn curo ar y ffenest
Pelen o wlân coch	Plant yn chwarae
Rhes o deganau plant	Awyren yn codi
Llawer o blanhigion jyngl mawr	Peiriant yn torri gwair
Cês lledr brown mawr	Cloch eglwys yn canu
Pentyrrau o arian	Ci yn chwyrnu

- Am beth mae'r rhain yn gwneud ichi feddwl?
- Allwch chi ddychmygu byd a chymeriadau posibl?
- Beth allai ddigwydd, efallai, mewn drama sy'n cynnwys y delweddau hyn?

Fe all delweddau, symbolau a seiniau roi ymdeimlad grymus a chlir iawn o le ac amser inni

I grynhoi:

Mae ysgrifennu i'r llwyfan yn **wahanol** i ysgrifennu straeon i'r radio, teledu a ffilm.

Mae'n bwysig ein bod ni'n gofyn i gynulleidfaoedd ddefnyddio'u **dychymyg** wrth inni ddangos gwahanol lefydd ac adegau iddyn nhw.

Mae **deialog a monologau**, neu'r sgwrsio rhwng cymeriadau neu'r sgwrsio â'r gynulleidfa, yn arbennig o bwysig yn y byd theatr gan ei fod yn ein helpu i ddod i ddeall y cymeriadau, beth maen nhw'i eisiau, a'r sefyllfa y maen nhw ynddi.

Fe all **delweddau, symbolau a seiniau** roi ymdeimlad grymus a chlir iawn o le ac amser inni.